

Egyszerűbb lett a fővárosi listaállítás

A fővárosi listaállítás már csak a polgármesterjelöltek állításával függ össze, az azokhoz szükséges ajánlások száma pedig csökkent, így a jelölőszervezetek most jóval könnyebben állíthatnak budapesti listát, mint a korábbiakban. Ugyanis a legutóbbi jogszabályváltozásokat megelőzően a fővárosi lista a kerületi kompenzációs listák és az egyéni jelöltek függvénye volt. A korábbiakban fővárosi listát csak az a párt állíthatott, amelynek legalább 12 kerületben volt kompenzációs listája is, egy kompenzációs listához azonban a városrész egyéni választókerületeinek több mint felében kellett jelöltet állítani. Ezt a „kétlépcsős” rendszert az új szabályozás alapján egy „egylépcsős” váltotta fel, mely alapján a fővárosi listához mindösszesen 12 nyilvántartásba vett kerületi polgármester-jelöltre van szüksége az adott pártnak. Az ajánlások szempontjából ez azt is jelenti, hogy bár az „új” fővárosi lista valóban más típusú, mint a korábbi, a pártoknak „csak” a polgármester-jelöltséghez szükséges számú ajánlást kell összegyűjteniük. Ezt követően ugyanis a jelöltek automatikusan fővárosi közgyűlési jelölteké is válnak, valamint elérhetővé válik a budapesti listaállítás is. Ráadásul a polgármester-jelöltséghez szükséges ajánlások száma is csökkent. Míg ez utóbbi fejlemény a demokratikus verseny elősegítése szempontjából fontos változás, a többes ajánlás intézményének önkormányzati választásokra történő kiterjesztése az országgyűlési választások kapcsán felmerült problémák miatt nem tekinthető előremutatónak. Tény ugyanakkor, hogy az önkormányzati választásokon a jelölő szervezetek nem részesülnek állami kampánytámogatásban. Így a többes ajánlásra vonatkozó módosítás alkalmas lehet arra, hogy egyértelművé váljon: a jelöltek április 6-án tapasztalt magas száma a többes ajánlásnak vagy a kampányfinanszírozási szabályoknak volt-e betudható.

A fővárosi önkormányzati választási rendszer 2014-et megelőzően 2010-ben módosult átfogóan, amikor közel felére csökkent a helyi önkormányzati képviselők száma.¹ Az akkori változtatások valamelyest alakítottak a szükséges ajánlásokra vonatkozó szabályokon is, de érintetlenül hagyták a jelölt- és listaállítások korábban is egymásra épülő struktúráját. Ennek lényege az volt, hogy az egyes kerületekben történő egyéni képviselőjelölt-állítás és a fővárosi pártlista állítása közvetett módon összefüggött. Ahhoz ugyanis, hogy egy kerületben egy jelölőszervezet kompenzációs listát állíthasson, az egyéni választókerületek több mint felében kellett képviselőjelöltet is állítania.² A kompenzációs lista ezt követően két célt szolgált: egyrészt – ahogy ma is – az egyéniben nem hasznosuló töredékszavazatokat szívtá fel, másrészt legalább 12 ilyen lista után vált jogosulttá egy jelölőszervezet arra, hogy fővárosi pártlistát állíthasson, amelyről a fővárosi közgyűlés képviselőit választották meg.³ Végző soron tehát csak úgy lehetett fővárosi pártlistát állítani, hogy a kerületek több mint felében sikerült megfelelő számú (50%+1) egyéni jelöltet állítani, a rendszer így két lépcsőben összefüggött.

Az új – idén megváltozott – szabályozás alapján a fenti rendszer jelentős mértékben átalakult, hiszen az egyéni kerületek és a fővárosi lista összekapcsolása megszűnt.⁴ Kerületi kompenzációs lista természetesen továbbra is létezik, annak alapja továbbra is az egyéni jelöltállítás, azonban immáron csak egy célja van: ezen hasznosulnak a töredékszavazatok. A fővárosi – immáron szintén kompenzációs, tehát a töredékszavazatok hasznosítására szolgáló – lista állítása viszont mindezzel már nem függ össze. Az új rendszerben ez már kizárólagosan a polgármesterjelölt-állítás függvénye, amelyhez a korábbinál kevesebb ajánlás is elegendő.⁵ Ezzel összefüggésben szükséges megemlíteni, hogy az új szabályozás az önkormányzati választások esetében is bevezette a többes ajánlás intézményét, melyet az Alapjogokért Központ az országgyűlési választásokon tapasztalt problémák és feltételezhető visszaélések miatt nem tart előremutatónak.⁶ Az tény, hogy az ajánlások ill. ajánlóívek rendszere a korábbi kopogtatócédulás megoldásnál jóval biztonságosabb, azonban a választási szervezet több esetben megoldhatatlan feladat elé állította, hogy megbízhatóan ellenőrizhessék: a több jelöltet is támogató személy aláírásai az egyes ajánlóíveken vajon tényleg az ajánlótól származnak-e.⁷ Tekintettel arra, hogy úgy az országgyűlési, mint az önkormányzati választásokon a korábbiakhoz képest amúgy is enyhültek a jelöltállításához minimálisan szükséges ajánlások számára vonatkozó követelmények, az ellenzéki módosító elfogadásával az önkormányzati választásokra vonatkozó szabályozásba is bekerült „többes ajánlás” lehetséges veszélyforrásnak tekinthető, a demokratikus versenyhez hozzáadott értéke csekély. Azt ennek kapcsán természetesen szükséges hangsúlyozni, hogy az országgyűlési választásoktól eltérően az önkormányzati választásokon az egyes jelöltek, jelölő szervezetek nem jutnak állami kampánytámogatáshoz. Azaz az önkormányzati választáson induló, nyilvántartásba vett jelöltek számának függvényében esetlegesen kikövetkeztethető lesz, hogy az országgyűlési választásokon indulók magas számát vajon a „többes ajánlás” vagy a kampányfinanszírozás okozta-e.

Visszatérve az elemzés eredeti témájára: a polgármesterjelölt-állítással tehát a magát fővárosi szinten is megméretni szándékozó jelölőszervezet „három legyet is üthet egy csapásra”. Az illető ugyanis ugyanazzal az „ajánlásmennyiséggel” válik kerületi polgármester-jelöltté és esélyessé arra, hogy a Fővárosi Közgyűlés tagja lehessen. Emellett – ami az előző szabályozással szemben talán a legfontosabb változás – a megfelelő, azaz 12 darab polgármester-jelölt nyilvántartásba vétele után válik jogosulttá arra az adott jelölőszervezet, hogy fővárosi kompenzációs listát állíthasson. A korábbiakkal szemben tehát kettő- helyett egylépcsős rendszer működik, a fővárosi listaállítás egyedül a polgármesterjelöltek számának függvénye – az ahhoz szükséges ajánlási szabályok ráadásul enyhültek. Mindezek alapján látható, hogy a rendszer egyes szintjei kevésbé vagy egyáltalán nem épülnek egymásra, így a pártok, jelölő szervezetek helyzete egyszerűbbé vált.

¹ A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról 2010. évi L. törvény (Övt.)

² Övt. 10.§ (1),

³ Az Övt. 2010. április 14.-2014. június 17. között hatályos szövegének („korábbi Övt.”) 10.§ (2)

⁴ Ld. Az egyes helyi önkormányzatokkal kapcsolatos törvényeknek a választásokkal összefüggő módosításáról szóló 2014. évi XXIII. törvényt (Módtv.), illetve az azt egyes pontokon megsemmisítő II/01187/2014. számú ABH-t

⁵ A 2010-es önkormányzati választások során a 10.000 főnél népesebb kerületekben a helyi választópolgárok 2%-a, de legalább 300 választópolgár ajánlása szükséges a polgármester-jelöltséghez. A 100.000 főnél is népesebb kerületekben a választópolgárok 1%-a, de legalább 2000 választópolgár ajánlása kellett. Az új, módosított szabályok előbbi esetre minimálisan 300, utóbbira minimálisan 500 ajánlást irányoznak elő.

Övt. 9.§ (3)

⁶ Övt. 8.§ (1) és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (Ve.) 122.§ (3), ill. Módtv. 3.§ (1) és 29.§ (1). Ld. még a T/146/4. sz. módosító javaslatot

<http://www.parlament.hu/irom40/00146/00146-0004.pdf>

⁷ Az Alkotmánybíróság II/01187/2014. számú határozatában megsemmisítette a Ve. azon rendelkezését [Ve. korábbi 2.§ (4)], melynek értelmében az ajánlóíveken szereplő személyes adatokról a választási iroda csak a jelölt, illetve a lista nyilvántartásba vételéről szóló határozat jogerőre emelkedéséig köteles tájékoztatást adni az adatszolgáltatást kérőnek. A fenti döntés azonban nem érintette a NAIH 703-3/2014-V. ügyszám alatt kiadott állásfoglalásának azon részét, amely értelmében a választási iroda adatszolgáltatási kötelezettsége csak azokra az ajánlóívekre terjed ki, amelyeket az iroda a jelölt- illetve listaállítási folyamatában, az ajánlások ellenőrzése során figyelembe vett – tehát ami a jelöltállítás szempontjából joghatást váltott ki. A két idézett dokumentumból kiolvasható tehát, hogy adatigénylésre az ajánlóívek megsemmisítéséig van lehetőség, amely a Ve. szerint a szavazást követő 90. nap utáni első munkanap. A választási iroda adatszolgáltatási kötelezettsége azonban kizárólag a fenti, joghatást kiváltó ajánlóívekre, ill. az azokon szereplő ajánlásokra terjed ki.